

## BİR ŞİDDET TÜRÜ OLARAK SAPLANTILI TAKİP ETME HÂLİ

## STALKING AS A KIND OF VIOLENCE

*Beyhan BAĞ\****Özet:**

Takipçi (saplantılı) taciz olarak Türkçede karşıladığımız "stalking", İngilizce kökenlidir ve avcılık alan dilinde avı takip etme ve yaklaşma anlamında kullanılır. Bu kavram, insan sosyal davranışında tek yönlü iletişim, asimetrik bir ilişki kurma girişimi, başka bir söylemle biri diğerinin kendisini düşünmesini, onunla ilişkiye geçmesini isterken, diğeri de onu kafasından atmak isteyip de başaramaması anlamına gelir. Takip, taciz ve fiziksel şiddete kadar varan psikolojik terör bir bireyin, yalnızca yaşamını alt üst etmez aynı zamanda ruhsal ve fiziksel birçok hastalığın oluşmasına neden olur. Yalnızca ünlülerin değil, herkesin yaşam alanında ve her durumda ortaya çıkabildiğinden bu konu yalnızca psikolog, hemşire, doktor ve polis gibi uzmanlar için değil herkes için önemlidir. Bu derlemede takipçi taciz hakkında ayrıntılı bilgi verilmeye çalışılacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Saplantılı Taciz, Şiddet, Asimetrik.

165

**Abstract:**

'Stalking' is an English term which is used to refer to the unlawful conduct involving repeated harassment, exaggerated contact, obsessive attention, or any other forms of unwanted behavior that might cause a person to feel fear. In other words, 'stalking' is a one-sided ostentatious behaviour. A person wishes another one to think of him/her, the other wants to banish this person from memory. This psychological terror of persecution and harassment that often results into physical violence not only turns an individual's life upside down, but also causes several diseases of mental or physical nature. Since it can break out in the life of not only a celebrity but of anyone and under any circumstance, this issue is important to everyone, and also being not limited to experts like psychologists, nurses, doctors, and police officers. The present study aims to provide detailed information on 'stalking'.

**Key words:** Stalking, Violence, Asymmetric Relationship.

---

\* Dr., Giessen/Almanya beyhanbag@yahoo.com

“Yine eski eş yine cinayet”, “Okul bahçesinde aşk kurşunları”, “Tacizciyi yakalatmak için 5 yıl uğraştı”, “Durdurun bu eski kocayı!”, “Gece yarısı telefonlarıyla hayatı zindan etmişti”, bunlar, genelde gazetelerin üçüncü sayfalarında görmeye alıştığımız şiddet haberlerinin başlıkları. Tüm bu haberlerdeki faillerin ortak yönü *takipçi tacizci (stalker)* ve faillerin gerçekleştirmiş olduğu eylemlerin de *saplantılı takip etme / takipçi taciz (stalking)* olarak adlandırılmasıdır. Saplantılı taciz olarak Türkçede karşıladığımız "stalking" İngilizce kökenlidir (Hoffman, 2006). Bu kavram, insan sosyal davranışında tek yönlü iletişim, asimetrik bir ilişki kurma girişimi, başka bir söylemle biri diğerinin kendisini düşünmesini, onunla ilişkiye geçmesini isterken, diğeri de onu kafasından atmak isteyip de başaramaması anlamına gelir. İlk bilimsel tanımlardan birisine göre de belirli bir bireye karşı yöneltilmiş takıntılı ya da normal olmayan uzun süreli bir tehdit ve taciz durumu olarak açıklanır (Dressing vd., 2002). 1995 yılında ise olgunun psikiyatrik açısının daha da vurgulanabilmesi için saplantılı taciz kavramı ön plana çıkarılmıştır (Hoffmann, 2006). 1997 yılına ait başka bir tanımlamada ise bireyin mektup, e-mail, telefon, grafiti ve arabaya pusulaların bırakılması gibi yöntemlerle başka bir bireyi istemediği bir iletişime ve yakınlığa sürekli bir biçimde zorlama olarak anlaşıldığı görülür (Hoffmann, 2004). Günümüze kadar da birincil anlamına sadık, birçok alt gruplara sahip tanımlar ortaya çıkmıştır.

Takipçi tacizcilik yeni bir kavram olsa da yeni bir olgu değildir. Hemen hemen tüm kültürlerle ait mitoloji ve edebiyatlarda tema olarak bu türde içeriklere rastlamak olasıdır, hatta bu davranış biçimi, 100 yıl öncesinde psikiyatri literatüründe *Clerambault* Sendromu olarak tanımlanmıştır (Dressing vd., 2002). Yeni olan ise algıda değişikliklerdir, yani davranış eski - değerlendirme yeni: *Saplantılı tacizcilik* 1980'li yıllarda özellikle ünlülerin karşılaştığı ve birazcık da alay konusu bir durumken, hem ABD'de ünlü oyuncu “Rebecca Schaeffer’in kendisini 3 yıldan fazla bir zamandan beri izleyip tehdit eden hayranı tarafından 1989 yılında öldürülmesiyle, hem de normal sıradan insanların da mağdurlar arasında yer almaya başlamasıyla bu kavramla ilgili yeni bir algı oluşmuştur. Saplantılı taciz herkes için artık cinayet potansiyeline sahip, hiç de komik olmayan bir davranış kalıbıdır. Bunun sonucunda ilk önce Kuzey Amerika’da, sonra Avustralya, Avrupa, Hong-Kong ve Japonya gibi bazı Asya ülkelerinin kamuoyunda bu konu yoğun bir biçimde tartışılmaya başlanmıştır. Bunun sonucunda da *saplantılı taciz* karşıtı yasalar hayata geçirilip bazı metropollerde özel polis birimleri oluşturulmuştur (Hoffmann, 2006). Örneğin Almanya’da 2000’li yıllarda bu kavram ortaya çıkmıştır. Tartışmalara özellikle dramatik içerikler eşliğinde magazin dergilerinde rastlanır. Tacize karşı yasal bir çerçeve oluşturulmuştur. Günümüzde de bazı eyaletlerde taciz mağdurlarıyla ilgilenecek polislerin özel bir eğitimden geçerek uzmanlaşmaları sağlanır.

Tüm bu gelişmelere karşın gene de 2006 yılı tarihli bir araştırma, taciz mağdurlarının üçte birinin polis tarafından ciddiye alınmadığı, bu tür tacizcilere karşı yasal olarak kurumlar tarafından yeterince desteklenmediklerini düşündüğünü ortaya koyar. Yetkili kurumların yetersizliğiyle ilgili bu algının yalnızca Almanya ile sınırlı olmadığını ülkemizdeki bir mağdurun “(...), savcılığa gittim, oradan da karakola... hukuk o kadar yavaş ilerliyor ki, taciz mağduru bir kadını şikâyet etmekten caydırabilir. Ben şikâyetimi yaptım, davanın başlaması 16 ay sürdü. Adamın nerede çalıştığı belli ama mahkeme henüz adresini tespit edememiş” (Başaran, 2010) diye dile getirmiş oldukları bu tespitle de örtüştüğü görülür\*. Kuşkusuz bunda yardıma çağrılan polislerin hukuki olarak açık bir tehdit ya da somut bir şiddet/darp olmadığından yapılacak bir şeyin olmaması, mağdurların yalnız bırakıldıklarına inanmalarını sağlar.

### Gerçekler ve Olgular

#### *Neden taciz ederler?*

Epidemiyolojik araştırmalar tacizcilerin ağırlıklı olarak 35-40 yaşında erkeklerden oluştuğunu gösteriyor (Wondrak, 2004). Örneğin, 1996 yılında gerçekleştirilen bir araştırmada tacizcilerin % 72'sinin erkek olduğu saptanmıştır. Yine bu çalışmada evli olanların sayısı oldukça azdır. Ayrıca ortalama bir zekaya sahip ve suç ve psikiyatrik bir rahatsızlık ön öykülü oldukları ortaya konmuştur (Meloy, 1996). Saplantılı taciz vakalarının, son yıllarda daha da artmasının makro temel nedenleri arasında, özellikle küreselleşen dünyada hızla gelişen teknik ve sosyal değişimler sayılır. Geleneksel sosyal yapılarıdaki çözümler/erozyonlar birçok bireyi yalnızlığa ve sonrasında da izolasyona sürükler. Eski toplumsal düzenin çözülümü sosyal kontrolün gittikçe zayıflamasına ve bununla birlikte taciz davranışını baskılayan mekanizmanın da ortadan kalkmasına neden olabilmektedir. Yeni iletişim teknik ve hareket olanaklarıyla küçük bir köy ya da küçük şehirde herhangi bir yaptırım korkusu olmaksızın çok kolayca taciz de bulunabilir. Gereksinimlerin giderilmesinin daha hızlı ve daha kapsamlı gerçekleştiği, istenilen bir ilişkinin hemen hayata geçirildiği ve mutluluğun yükseltildiği bir tür narsisim çağı da denilebilecek olan bu dönem de bunda etkindir (Hoffmann, 2006).

Mikro neden (motif) olarak en çok rastlanılan ise başka birisiyle ilişki kurma ya da parçalanmış ilişkiyi tamir edip yeniden başlama isteğidir. Tek bir neden zorunluluğu yoktur. Hatta başlangıçtaki motif zaman akışı içerisinde değişebilir de. Örneğin başlangıçtaki ilişki kurma arayışı reddedildiğinde bu ilgi öfkeye, intikam almaya, bunun akabinde de cebir uygulamaya dönüşmesi seyrek bir durum değildir. Eski eşini taciz eden tacizcilerin büyük

\* Türk Ceza Kanununda, takipçi taciz, ayrı bir suç davranışı olarak tanımlanmamış olsa da, bu eylemin içeriğini oluşturan meskene taarruz, hakaret; darp etme; şahsi hürriyetten haksız olarak mahrum etme, tehdit, alı koyma gibi müteceviz davranışların ayrı ayrı maddelerde yer almaktadır.

bir kısmında kontrol edilmeyeni kontrol etme gereksinimi baskın olabilir ya da bu ayrılığı yeterince işleyememiş olamaması da neden olabilir (Mullen vd., 1999; Scheriden vd., 2002; Zona vd., 1993).

Başkasına ağrı ve acı verme olarak tanımlanabilecek psikolojik terör uygulama isteği de motif olabilir. Kişisel bir meseleden dolayı bir kin de davranışın arka planında olabilir (Mullen vd., 1999; Kropp vd., 2002). Mağdur sembolik bir işleve sahiptir ya da geçmişe ait bir çatışmanın yansıtma yüzeyi olarak da işlev görür. Mağdur büyük bir kin duyduğu bir grup ya da örgüte de üye olabilir. Ayrıca erotomoni gibi psikolojik rahatsızlıklar da neden olabilir. Örneğin *tacizci* kendisiyle mağdur arasında bir ilişkinin var olduğuna, hatta kendisine medya yoluyla gizli mesajlar gönderdiğine inanabilir (Zona vd., 1993; Scheriden ve Blaauw, 2004).

Taciz bir sapma işlevine de sahip olabilir. Ayrılma ya da işsizlik gibi sürekli bir yaşam krizinde bulunan tacizci mağduru duygu ve düşüncelerinin odak noktası yaparak onda yeni bir yaşam anlamı bulabilir. Genelde taciz yaklaşık 1 yıl sürer ve telefonlar, mektuplar, ev ya da iş yeri ziyaretleri, sözlü tehdit ve psikolojik saldırganlık gibi eylemlerden oluşur (Jason vd., 1984).

#### *Kimler hedeftir?*

Beş farklı ülkeye ait çalışmalar temelinde her dört kişiden birinin *hafif* (%23-25; kısa süreli, korku ya az ya da hiç yok), her sekiz kişiden birinin *orta* (%11-13; değişken bir süre, korku duyumsama) ve her yirmi kişiden birisinin de *aşırı seviyede* (%5-7; uzun süre, şiddet görme korkusu) tacize uğradığı ortaya konmuştur (Hoffmann, 2006).

Mağdur, eski eş, meslektaş, ünlü bir kimse ya da tamamıyla sıradan birisi de olabilir. Yapılan çalışmalarda şu bilgilere rastlanır: Boşanmış ya da ayrı yaşayanların evli olanlara oranla daha fazla taciz mağdurdur (Dressing ve Gass, 2005; Voß vd., 2006). Gay ve lezbiyen eşcinsellerin heteroseksüellere oranla hemen hemen iki kat daha fazla mağdurdur; taciz mağdurları daha çok 18-29 yaş arasındadır (Tjaden ve Thoennes, 1997). Taciz mağdurlarının büyük bir çoğunluğunu kadınlar oluşturur (Sheridan vd., 2003). Kural olarak gerçi her bir birey tacize uğrayabilir, ama çok fazla kişilerarası iletişim gerektiren psikiyatri ve doktorluk gibi belirli meslek grupları daha fazla mağdur olabilir (Galeazzi vd., 2005; Purcell ve Powell, 2005).

Ayrıca 2002 yılında, 70.000 katılımcının söz konusu olduğu 108 çalışmanın meta analizinde % 20 bireyin mağdur olduğunu ve tüm taciz vakalarının %50'sinin bir sevgi ilişkisi sonrası kaynaklı olduğunu ve tacizcilerinde %75'nin tanıdık ve %25'nin de yabancı olduğu saptamasında bulunulmuştur (Spitzberg, 2002). Tacizcilerin büyük bir çoğunluğunu erkekler oluşturur, son zamanlarda tacizle ilgili kamuoyunda

bilgilendirmelerden sonra kendilerine taciz yapıldığını iddia eden erkeklerin sayısında artış gözlemlenir. Tacizci ve mağdur denklemine şöyle bir kombinasyon ortaya çıkar: Erkek (T)/ Kadın (M); Kadın (T)/ Erkek (M); Erkek (T)/Erkek (M); kadın (T)/ kadın (M).

#### *Tacizci nasıl davranır?*

Davranış biçimleri 43 uluslararası araştırmalarda temelinde gerçekleştirilen 2002 yılına ait bir meta araştırmasında yedi temel davranış biçimi tanımlamıştır (Spitzberg, 2002):

*Aşırı samimiyet* (hyperintimacy): Tacizci bir yakınlık ya da cinsel ilişki kurma istediğini ısrarcı bir biçimde dile getirir. Bunu mektup, telefon, sms, e-mail ile ya da direk ifade eder. Örneğin çiçek gönderme ya da mağdurun arabasına not bırakma vb.

*Takip, yaklaşma ve gözleme* (pursuit, proximit, and surveillance): Bu taktikle tacizci mağdura fiziksel olarak yaklaşmaya, fazla rahatsız etmeksizin onunla konuşmaya çalışır, yaya olarak ya da araba ile takip eder, evini ve işyerini gözler, ekstrem durumlarda da mağdurun yakınlarına ikametini taşır.

*Özel alana müdahale* (invasion): Bundan mağdurun özel alanına tecavüz anlaşılır. Sosyal davranış ve yasaların açık bir ihlalidir de bu aynı zamanda. Eve girme, mağdurun eşyalarına zarar verme ve posta kutusundan mektupların alınması vb. davranışlar görülür.

*Üçüncü kişi üzerinden yaklaşma* (proxy pursuit/intrusion): Tacizci, üçüncü kişi aracılığıyla amacına ulaşmaya çalışır. Örneğin, hedef kişinin meslektaşına, arkadaşına ya da tanıdığına mağdur hakkında bilgi almak için yaklaşır.

*Gözünü korkutma ve taciz* (intimidation and harassment): Mağdurun doğrudan baskı altına alınması burada söz konusudur. Tacizci, doğrudan şiddet uygulayacağını, hatta intihar edeceğini söyleyebilir ve mağdurun gözünü korkutma girişimlerinde bulunabilir. Hedef kişinin yakınında olan kişilerin saygınlığını zedeleyecek davranışlarda bulunabilir; onları taciz eder ve böylece dolaylı olarak psikolojik terör uygulamaya çalışabilir.

*Cebir ve baskı* (coercion and constraint): Mağdurun hareket özgürlüğünü kısıtlama, hatta zorla alı koyma, kaçırma vb. fiziksel olmayan cebir davranışları şantaj ya da farklı bir şekilde konuşmaya zorlama.

*Saldırganlık* (aggression). Burada fiziksel bir cebir söz konusudur, mağdurun dışında onu korumaya çalışan ya da kıskanmasına neden olunan kişi de şiddet görebilir. Hatta evcil hayvanlarına da saldırı olasıdır.

Tacizde davranış kalıplarına takılıp kalmamak önemlidir. Yoksa, bazı davranışlar başka bir alana girmesine karşın kolayca taciz olarak atlanabilir.

Örneğin, anti sosyal kişilik özelliğine sahip bir bireyin tehditle para sızdırma girişimi ya da bir kiralık katilin kurbanını takip etmesi. Her ikisi de taciz davranışı göstermiş olmasına karşın emosyonel açıdan bakıldığında mağdura yönelik bir odaklanma söz konusu değildir (Spitzberg, 2002). Bunun ayırımında aşağıdaki üç temel taciz özelliğini göz önünde bulundurmak gerekir: 1) Davranış çok kez (en az on kez) ve sürekli (en az dört hafta) tekrar etmeli, 2) İstenmeyen ve sınırları ihlal eden bir davranış olarak algılanmalı ve 3) Korku ve endişeye neden olmalıdır (Westrup, 1998).

### **Taciz Kuramları**

Mağdur ile tacizci arasındaki ön ilişkinin türü, motivasyonu, psikolojik işlev durumu ve psikiyatrik anormallikler ve hedefler doğrultusunda çeşitli taciz kuramları geliştirilmiştir (Hoffmann, 2006). Burada çok yaygın olan taciz kuramlarından bazılarına yer verilecektir.

### **Los Angeles Tehdit Yönetim Biriminin Modeli (Threat Management Unit Model)**

Sorumluluk bölgesi Hollywood da olan ve ünlülere yönelik taciz vakalarıyla yoğunlaşan Threat Management Unit -Los Angeles Polis Birimi bu vakalar için polis, psikiyatr ve psikologlar işbirliğinde ilk kez taciz için temel bir tipoloji oluşturmuştur. Bu birim, kendilerine gelen vakaları kaydedip bu veriler temelinde aşağıdaki tacizci tiplerini tanımlamıştır (Zona vd., 1993):

*Klasik saplantılı tacizci* (simple obsessional) ile mağdur arasında daha önceden bir şeyler yaşanmıştır. Birçok tacizci bu gruba girer, bunlar içersinde daha önce çift olanlar ve de iş ya da dernek ve komşuluk gibi sosyal etkinlikler çerçevesinde kişilerarası ilişki temeline dayanan bir ilişki de söz konusu olabilir. Taciz kural olarak ayrılma gerçekleştikten sonra ortaya çıkar.

*Erotomanik tacizci* (erotomaniac), somut herhangi bir kanıt olmaksızın başkası tarafından sevildiğine inanır.

*Sevgi tacizcisi* (love obsessional) ile mağdur arasında önceden bir ön öykü yoktur. Mağdurlarının büyük bir çoğunluğu ünlülerdir. Psikiyatrik anormallikler oranı çoktur, erotomaniklerden farklı olarak mağdur tarafından sevildiği sanrısını yaşamaz, burada daha çok yakın ilişki kurmakta büyük zorluklar yaşayan bireyler söz konusudur.

### **Mullen Araştırma Grubu**

Özellikle klinik amaçlar için Avustralyalı Paul Mullen ve çalışma arkadaşları tarafından geliştirilen bu sınıflama günümüzde en fazla geçerli olanıdır. Tedavi vakalarından hareketle tacizcini motivasyonu ve ilişki türü temelinde beş farklı sınıflama geliştirilmiştir. Terapötik ve tanı çalışmaların

yanı sıra tacizcilerin risk ve tehlike analizlerinde de kullanılır. Bu grubun yapmış olduğu sınıflama ise şöyledir.

*Reddedilen tacizci* (the rejected stalker), daha öncesinden mağdurla az ya da çok bir samimi ilişki (arkadaşlık, iş, doktor-hasta ilişkisi vb.) yaşamıştır. Tacizci genelde ilişkinin sona ermesini haksız, keyfi ya da gizemli bir yanlıgı olarak değerlendirir. Reddedilen tacizci çoğunlukla hırçın, saldırgan ve çeşitli taciz davranışları sergiler. Düşünceleri aşağılama ile affetme arasında gider gelir. Tehdit ve cebir olayları da çoğu vakada gözlemlenir. Daha önceki ilişkiyi devam ettirme isteği temel motiflerden birisidir, öfke ve intikam duyguları baskındır. Burada çoğunlukla tacizcilerde narsis, bağımlı, seyrek olarak da paronoid kişilik bozuklukları gözlemlenir. Kendisini mağdur olarak görür, mağdurlar tarafından takip edildiğini ve onlar tarafından provoke edildiğine inanır.

*Yakınlık arayan stalker* (intimacy seekers), mağdurla duygusal anlamda yakın bir ilişki kurmak ister. Mağduru çok fazla idealize eder, adeta birbirleri için yaratılmış olduklarına inanır. Psikoz gibi ağır psikolojik rahatsızlıklar, diğer gruptakilere oranla daha çoktur. En fazla ortaya çıkan ise *sevgi sanrısıdır*. Öncelikle mesafelidir, genelde mektup yazar ya da hediyeler gönderir. İletişim çoğunlukla sevgi ve hayranlık etrafında döner, geri çevirmek kolay değildir, çünkü bu tür tacizciler reddetmeleri yadsıma ya da ima edilenin tam aksini yorumlama gibi büyük bir yeteneğe sahiptir. Tacizin süresi diğer türlere göre daha uzundur. Bu gruptaki tacizcilerin çoğu tek başına, soyutlanmış bir yaşam sürer ve ilişki kurma güçlükleri vardır.

*Beceriksiz aşık* (the Incompetent suitor), eksik sosyal kompetenz, kibir ve başkasının gereksinimlerini yadsıyıcı bir niteliğe sahiptir. Kural olarak seri bir eylemcidir, saldırgan ve davranışını meşru bir hak olarak görür. Mağdurla ilişki kurmak için elinden gelen her şeyi yapar. Karşı çıkmalar ya da reddetmeleri yadsır. Başarısız olduğunda cesareti kırılmaz ve kısa bir süre sonra yeni bir mağdur arar ve süreç yeniden başlar.

*Öfkeli tacizci* (the resentful stalker), kendisine büyük bir haksızlık yapmış olduğuna inandığı mağdura karşı bir psikolojik terör uygular. Tehditler çoğunlukta, saldırganlık ise daha azdır. Bunun nedeni ise daha çok psikolojik şiddeti yeğlemesidir. Bir intikam meleşi değil de kendini savunmak zorunda kalan bir mağdur olarak kendisini görür. Amaç mağduru korkutmaktır, acizliğini güce dönüştürme psikolojisi ağırdır. Mağdur geçmiş öyküsünde olumsuz bir figürdür ya da mağdurun dahil olduğu bir örgüte ya da gruba karşı nefret söz konusu olabilir. Bu türdeki tacizciler arasında paronoid kişilik özelliğine sahip insanların sayısı az değildir.

*Avcı tacizci* (the predatory stalker), genelde cinsel temelli bir saldırı için hazırlanır. Takip davranışı kendisi için iyi bir fırsat ve uygun bir ortam olduğunda ortaya çıkar. Diğer yandan çok sık anonim açık saçık içerikli

telefonlar eder ya da gizlice gözlemleyerek ya da daha sonra saldırıda bulunmak için planlar yaparak güç ve kontrol duygusu yasayarak tatmin de olabilir. Çoğu durumda belirli fantezilere, davranış biçimlerine ya da nesnelere cinsel odaklanma cinsel içerikli telefonla arama, teşhircilik, pedofili ya da röntgencilik gibi davranışlar sergiler (Mullen ve MacKenzie, 2004; Voß, 2004).

#### **L. Sheridan ve Meslektaşlarının Geliştirmiş Olduğu Model**

Bu model özellikle polisiye çalışmalarında vaka yönetimi için hazırlanmıştır. Bu modelde yer alan türler ise şunlardır (Sheridan ve Blaauw, 2002; Boon ve Sheridan, 2001):

*Eski eş tacizi* (expartner harassment), diğer sınıflandırmalarla da benzer bir tür olarak ortaya çıkar. Bu türe çok sık karşılaşılır. Tipik bir şekilde ev içi şiddet ön öykülüdür. Tacizci, ayrılık sonrası mağdurun üzerindeki hâkimiyetini kaybetmesinden sonra daha fazla saldırganlaşır. Perspektifi geriye dönüktür, öfkeli ve ilişkinin son bulmasından rahatsızdır. Çoğunlukla 3. şahısların sürece dahil edilmesine çalışır. Arkadaş ve aile üyeleri de taciz davranışlarının hedefi olur. Böyle durumlarda tehdit, fiziksel şiddet ve mala zarar verme çok sık görülür. Mağdurun yeni ilişkisi de kural olarak kıskançlığa ve agresif davranışlara yönlendirir. Faal öfkeli ve içgüdüsel davranır, polis tarafından yakalanma gibi bir riski önemsemez.

*Kara sevdâ tacizci* (infatuation harassment), sırlılaşma aşık psikolojisindedir. Hedefindeki bireyi mağdur olarak değil de sevgili olarak görür. Hayranlık tüm yaşamını belirler, olayları ve eşyaları hep hedef birey açısından yorumlar. Örneğin bir deniz- tatil reklamı gördüğünde sözde sevgilisiyle birlikte eğleneceği üzerine hayaller kurmaya başlar. Düşünceleri neler *olabilire* odaklıdır, yani perspektifi geleceğe odaklıdır, Mağdurla ilgili fanteziler olumlu ve duygusaldır, tehdit ya da küfür gibi durumlar söz konusu değildir. Şiddet riski azdır, tacize kimliğini gizleyerek başlamaz. Mağdur ilanı aşk içerikli mektupları posta kutusunda ya da çalışma masasının üzerinde bulur. Diğer bir davranış da mağduru gizli takip ederek sanki tesadüfen karşılaşmış gibi ortamlar yaratmaya çalışır, mağdurla ortak çok yönleri varmış gibi bir izlenim yaratmayı hedefler. Ayrıca mağdura hediyeler gönderme ya da meslektaş veya arkadaşlarına mağdur hakkında bilgi almak için yakınlıkta girişimleri de seyrek bir durum değildir.

*Sanrılı tacizci* (delusional fixation stalker), çok ve az tehlikeli olmak üzere iki alt gruba ayrılır. Her ikisinin ortak yönü temelinde psikolojik bir rahatsızlığın olmasıdır. Tacizci genelde şizofren ya da borderline psikolojik rahatsızlığı vardır. *Çok tehlikeli tacizci* mağdura odaklanması çok güçlü olmasına karşın genellikle tutarlı değildir, yani farklı zamanlarda farklı yerlerde ortaya çıkabilir. Mağdurla hiç bir şekilde doğrudan karşılaşmamış olsa da kendisiyle mağdur arasında bir tür ilişkinin var olduğuna inanır.



Mağdura karşı şiddet eğilimlidir, cinsel saldırılar da söz konusu olabilir, sürekli teflon açma, iş yerine uğrama gibi davranışlar gözlemlenebilir. İletişim genellikle açık saçık içeriklidir, çoğunlukla toplumdan soyutlanmış izole bir biçimde yaşar. Mağdurun konumu kendi konumundan daha yüksektir. *Az tehlikeli tacizci* ise mağdurla idealize edilmiş özel bir ilişkiden hareket eder; bu sanrılı bir durumdur ve bir sevgi sanrısı temellidir. Genelde tacizci hedefindeki bireyi tanımaz, asla tehdit de bulunmaz, ama kendisiyle mağdur arasında bir ilişkinin var olduğundan emindir. Birlikteliğin gerçekleşmeyeceğine inandığında da bu ilişkiyi bozan bir 3. kişiyi bulur ve onu suçlar. Bulmuş olduğu bu 3. kişi düşmanı davranışların yeni hedefidir.

*Sadistçe taciz/ci* (sadistic stalking), yalnızca öylesine tanıdığı mağdurunu av objesi olarak görür. Kalleşçe davranışı içerisinde diğerlerinin yaşam alanları üzerinde daha fazla kontrol kurmaya çalışır. Yok edilmeye değer olup olmadığına göre kurbanlarını seçer. Bu nedenle mağdurun tacizci tarafından huzurlu, mutlu stabil ve iyi olarak görülmesi gerekir. Mağdurun ve çevresinin de neden hedef seçildiğinin anlaşılmasının nedenlerinden birisidir bu aslında. Bu türde bir tacizci çok titiz davranır ve mağdurun evinde, iş yerinde objelerin yerini değiştirir ya da manipüle eder, böylece mağdurun kendi ruh sağlığından kuşkulmasına neden olur. Amaç mağduru mahvetmek ve ruhsal dengesini alt üst etmektir. mağdur yokken evde kullanılmış kül tablası ya da kilitli arabasının içine bilgi notu bırakma buna uygun davranışlar için örnek olabilir. Faalin kimliği aylar, hatta yıllar boyunca meçhul kalır. Güç ve kontrol etme arzusunu tatmin etmesine olanak sağlayacak dış etkinlikler için fırsat verir. Örneğin, mağdurun arabasına zarar verip sonrada tesadüfen orada olup yardım etme isteğinde bulunabilir. Özellikle bu grupta hem fiziksel hem de psikolojik şiddet çok sık görülür, bu grupta psikopat kişilikler seyrek görülen bir durum değildir.

### Danto Sınıflama Sistemi

Danto, ünlü mağdurlara yönelik bir özel şema geliştirmiştir. Uzmanlar 1980'li yıllarda geliştirilen skalanın her ne kadar somut olarak göze dokunsa da kavramsal derinliği ıskaladığı görülmüştür. Model, kamuoyuna mal olmuş birey için farz edilen tehlikeli davranışı küçükten büyüğe doğru yedi başlıkta derecelendirir (Danto, 2001):

1. *Hayran* (fan), imza ve resim gibi kişisel hatıralar almaya çalışır. Ünlü için bir tehdit oluşturmaz.

2. *Erotomanik hayran* (erotomaniac worshiper), ünlü kişiyi yüceltir ve bunun sonucunda da kendisinin sevileceğine inanır. Ünlü kişi onun fantezi dünyasında bir sabit noktadır.

3. *Saplantılı hayran* (obsessed fan), kendi yaşamını tamamen ünlü kişiye odaklar. Burada ünlü kişinin anlamına yönelmiş narsis bir fantezi söz

konusudur. Kamuya mal olmuş kişiye odaklanma şizofreni ya da saplantılı rahatsızlık temelli olabilir.

4. *Kontrolcü hayran* (controller), duygusal bir ilişki arayışındadır. Tacizci en azından sembolik de olsa ünlü kişinin kariyerinde ve yaşamı üzerinde bir güç edinmeye çalışır. Kendi yaşam biçimlenmesinde başarılı olsa bile takip etmiş olduğu ünlü kişinin nazarında bir anlam ve değerlendirme arar.

5. *Cebir uygulamakla tehdit eden tacizci* (violent threatener), iletişim kurma denemelerine ve göstermiş olduğu ilgiye ünlü kişinin yanıt vermemesine öfkelenir. Bu durum onlarda büyük bir acizlik duygusuna yol açar ve durum üzerinde yeniden kontrolü ele almak için tehdit etmek zorunda kendini hisseder.

6. *Ölümlle tehdit eden tacizciyi* (death threatener); gerçek ya da fantezisel bir hayal kırıklığı harekete geçirir. Daha öncesinden de şiddet eğilimlidir.

7. *Öldürmeye hazır tacizci* (the Killer), daha önceki altı aşamayı geçmiştir. Gerçekle olan ilişkisi zayıftır ve ünlü kişinin ölümünün bir gereklilik olduğuna inanır. Kimi zaman başka bir güç tarafından yöneltildiğine de inanır. Çoğunluklar darbesini nasıl yapacağıyla ilgili planlamalar yapar.

#### **Gavin de Becker'in Stalker Sınıflaması**

Ünlülerin baş belası olan tacizcileri saptama ve yönetiminde somut çıkış noktaları sağlayan başka bir modeli de Becker geliştirmiştir (1994). Becker sistemi ilk önce ana hatlarıyla birbirinden ayrı olmayan ama belirli aşamalarda ortak özelliklere sahip içice geçmiş dört alt gruba ayırır (Becker, 2001: 270):

*İlişki motifli tacizci* (attachment-seekers), ünlü kişiyle kişisel bir ilişki kurmaya çalışır. Sevgi sanrılıların aksine bu türde bir bağlantının gerçekte olmadığını bilir. Oyuncu Jodie Foster'in ilgisini çekmek için Reagen'a suikast düzenlemek isteyen John Hinckley, buna örnek olarak verilebilir.

*Kimlik arayışında olan tacizci* (identity-seekers), kimlik kazanmak için ünlü kişileri takip eder. Buna en uygun örnek ise John Lennon'u öldürme motivasyonu şu cümlelerle açıklayan Mark David Chapman örneğinde görülebilir: "Ben, Mr. *Hiç kimse*'ydim, ta ki dünyanın en büyüğünü öldürünceye kadar".

*Reddedilme temelli tacizci* (rejection-based), star tarafından reddedildiğinden hareketle intikam alma girişiminde bulunur. Örneğin Roberto Bardo'nun genç oyuncu Rebecaa Schäfer'e karşı olan aşırı hayranlığı, oyuncuyu bir filmdeki seks sahnesiyle ve film setine girişi engellenmesiyle nefrete dönüşmüştür.

*Sanrılı tacizci* (delusion-based), erotomani gibi psikotik bir rahatsızlığa sahiptir. Burada ortaya çıkan sanrılı düşünceler mağdura odaklıdır. Yakınlaşma ve ilişki kurma davranışı sanrılı düşüncelerden beslenir, örneğin, `sen benim kız kardeşimsin` ya da `tanrı sana bir mesaj vermeme emretti`. Oyuncu Theresa Saldana'yı öldürmenin onunla birlikte olmak için tek yol olduğuna inanan Arthur Jackson buna uygun bir örnek teşkil eder. Jackson olaydan sonra idam edileceğini ve böylece öbür dünyada onunla birlikte olmayı hayal etmiştir. Bunun için de evinin önünde pusuya yatıp onu ağır yaralamıştır.

*Naif takipçi* (naive pursuer), tacizci pseude olarak da sınıflandırılır; burada gerçek anlamda bir tacizci durum söz konusu değildir. Naif takipçi starı duygusal temelli takip eder. Argüman şudur: "Ben yıldıza aşığım ve bu da bir sevgi ilişkisidir. Aşıklar gibi davranıyorum." Saplantılı bir biçimde kişiye ya da şeylere odaklanmış ve gerçeklik algısı yok olmuş diğer tacizcilerin aksine davranışının farkındadır. Kişiliklerinden dolayı biraz saftır, bu nedenle iletişim kurma girişimlerinin istenmediği ve başarı şansının olmayacağı açık bir biçimde ifade edilmesi gerekir. Böyle bir strateji tacizci davranışı sonlandırabilir.

### Tacizin Mağdurlar Üzerinde Etkisi

1990'ların ikinci yarısından itibaren tacizin mağdurlar üzerindeki etkileri bilimsel çalışmaların konusu olmaya başlamıştır. Yapılan çalışmalardan hareketle tacizin mağdurlar için sonuçlarını genel hatlarıyla psikolojik, sosyal ve fiziksel semptomlar başlığı altında toplamak olasıdır. Bu semptomlar ise şunlardır: kronik stres, korku ve panik olma, depresyon, intihar düşünceleri ve girişimleri, hassaslık ve öfkeli olma, diğer insanlara karşı güvensizlik, geri çekilme, uyku ve yeme bozuklukları, karın ve baş ağrıları, yaşam stili üzerindeki etkileri, aşırı güvenlik önlemleri, belirli yerlere gitmeme, iş değiştirme, tayin isteme ve post travma bozuklukları (Blaauw vd., 2002).

Bu konudaki ilk çalışmayı Pathé ve Mullen 1997 yılında Avustralya'da yapmıştır. Taciz mağduru toplam 100 kişiye ayrıntılı anket uygulanmıştır. Mağdurların büyük bir çoğunluğu korku ve panik, kronik uyku bozuklukları yaşadığını dile getirmiştir. Ayrıca sosyal olarak toplumdan çekilme, korkudan dolayı nadiren evden dışarı çıktığı ve arkadaşlarıyla olan ilişkisini kopardığı saptanmıştır (Pathé ve Mullen, 1997).

Amerika Adalet Bakanlığının 16000 vatandaşa yapmış olduğu telefonla ankette mağdurların dörtte birinin işe zaman zaman gitmemelerinin sebebinin taciz olduğu saptanmıştır. Taciz mağdurlarının çok sıklıkla rapor aldıkları göz önüne alındığında bunun ekonomiye bir maliyetinin de olduğu bilinen bir gerçektir. Ortalama işe gelmeme 61 gündür (Tjaden ve Thoennes, 2000). Başka kapsamlı bir araştırmada ise İngiltere'de 10000 kişiye

ulaşılmıştır (Budd ve Mattinson, 2000). Mağdurlarının dörtte üçü taciz olaylarının kendilerinde büyük bir rahatsızlığa neden olduğunu ve dengelerini alt üst ettiğini bildirmiştir ve % 71 bu tacizlerin yaşam stillerini değiştirmelerine, belirli yerlere gitmeme, daha az dışarı çıkma ve kişisel güvenlikleri için daha fazla hassas olmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Benzer rakamlara Purcel ve arkadaşları tarafından 2000 yılında Avustralya’da 1848 rastgele seçilmiş katılımcıyla gerçekleştirilen çalışmada da rastlanır. Mağdurların hemen hemen üçte ikisi tacizin doğrudan sonucu olarak yaşam standartlarını değiştirmiş olduklarından söz eder (Purcell vd., 2002).

Mağdurların ne tür olumsuzluklar deneyimlediklerini açık bir biçimde ortaya koyan çalışmalardan birisini de Almanya’da 2005 yılında yapılmıştır. Burada mağdurların dile getirdikleri diğer çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlarla koşutluk gösterir (Hoffmann ve Wondrak, 2005a):

*“Artık hiç bir Őey eskisi gibi değil... iki defa intihara kalkıştım, adresimi değiştirdim, işimi kaybettim...”*

*“Tek başıma dışarı çıkamıyorum, eve kendimi kilitliyorum, her yeri, kapıyı pencereyi, her defasında önceden arabayı kontrol ediyorum, posta kutusuna bakmaya korkuyorum.”*

*“Hiç kimseye güvenmiyorum, ayrıca polisin de yardım edeceği yok, bir ilişkiye başlayacak durumda değilim, benimle ilgilenen erkeklerden korkuyorum. Dnyam alt üst oldu, her insanda iyi bir yön olduğuna inanmıyorum” .*

Yalnızca mağdur değil, çevresindekiler de bundan etkilenir. Böyle durumlarda *ikincil mağdurlardan* söz edilir. Örneğin aile yeleri, koca ya da yeni bir arkadaş fiziksel Şiddete maruz kalabilir. Ama öncelikle mağdurun yakınındaki birinci derecedeki insanlar psikolojik sorunlar yaşar, onlar da psikolojik teröre maruz kalır. Sevdikleri insanın zor durumda kaldığını gözlemek zorunda kalıp kendilerinin de buna karşı ellerinden bir Őey gelmemeleri de acizlik duygusu yaşamalarına sebep olur. Bu acizlik duygusu erkek ikincil mağdurlarda benlik duygusunun zarar görmesine neden olur. Mağdurun çocukları da bu durumdan etkilenir. Doğrudan tehdit edilmek ya da evcil hayvanlarını kaybetmenin dışında belirli oranda ebeveynleri için de endişelenir, depresyon ve acizliği de onlarla birlikte yaşarlar (Path vd., 2002). Bu tür yaşantılar ocuk için bir travmadır. Tacizde diğer ikincil mağdurlar da hedef kişiyi korumaya ve desteklemeye çalışan bireylerdir. Tacizcinin yalnızca öfkesini üzerlerine çekmez, kendileri de aynı zamanda anonim telefon teröründen ya da arabasının zarar görmesinden etkilenir.

Genel olarak taciz mağdurları çok kolayca ciddiye alınmaz, erkek mağdurların ayrıca farklı sorunlar da yaşar. Kadımlar tarafından yapılan tacizin resmi kurumlar tarafından yeterince ciddiye alınmadığı görülür. Bir

erkek bir kadın tarafından rahatsız edildiğinde kendileriyle espriler yapıp karşı cinsten birisinin ısrarcı tutumuna erkek olarak sevinmesi gerektiği üzerine akıl vermelerle bile karşılaşabilir. Örneğin, eski kız arkadaş tacizinin söz konusu olduğu bir vakada uzak durma ve ilişki kurmama konusunda bir yasak getirmesiyle ilgili mahkemeye başvurduğunda, mağdura hakim tarafından bu ilginin tadını çıkarması gerektiği tavsiye edilmiştir. Bir kaç hafta sonra da kadın tarafından mağdur öldürülmüştür. Polisi arayıp elinde bıçakla bir bayan tarafından saldırıya uğradığını söylediğinde takipçinin yalnızca bir kadın olduğu ve fazla abartmaması gerektiği söylenmiştir. Kadın tacizcilerin daha az tehlikeli olduğu düşüncesi yaygındır. Kadın tacizcilerde şiddet eğilimi saplantılı erkek tacizcilerdeki oranla aynı yüksekliktedir (Purcell vd., 2002).

### Terapotik Girişimler

Taciz mağdurlarının terapisinde belirli noktalar vardır. Öncelikle kural olarak halen devam eden bir travma söz konusudur, yani sorunlu durum geçmişte olmuş bitmiş değildir, halen devam eder. Terapotik bir geri bakış bu nedenle sınırlıdır, hep şimdiye odaklanılıp mağdura mevcut tehlikeye karşı somut ipuçları verilmelidir. Aile içi şiddet vakalarında genellikle ortaya çıkan diğer bir durum ise faal ile karmaşıklık durumudur. Ağır taciz vakalarının büyük bir çoğunluğunda eski eş söz konusudur (Hoffmann ve Wondrak, 2005b). Böyle bir durumda utanma, suçluluk duygusu ve kendinden emin olamama mağdurda çok sıklıkla gözlemlenir. Bu nedenle terapotik girişim daha çok mağdurun desteklenmesine yönelik olmalıdır. Üstesinden gelme stratejilerinin verilmesi, travma kökenli taciz semptomlar hakkında bilgilendirme, stresle başa çıkma teknikleri, tüm bunlar mağdur için yararlı olabilecek öğelerdir (Mechanic, 2002).

Depressif durgunluğun davranış terapisini stratejileriyle ortadan kaldırma ve yaşamının tüm alanlarına genelleştirilen acizlik duygusunu ele alma mağdurun sorunlarını hafifletebilir (Kühner ve Weiß, 2005). Mağdurların tedavisinde görevli terapist ve hemşire gibi uzmanların saplantılı taciz ve takip üzerine bilgiye sahip olması gerekir. Mağdur birey tacizin genel dinamikleri üzerine yeterince bilgilendirilip tacizcisi üzerine genel bir profil edindiğinde öz kontrol yitimi duygusunu yaşamaz; ne olduğunu anlar ve tacizcinin davranışlarını kestirebilir. Yıkıcı acizlik duygusu böylece önemsizleşir. Mağdurun eş ve aile üyelerinin de benzer psikolojik sorunları yaşadığından ve kendilerinin de psikolojik desteğe gereksinim duyduklarından terapiye entegre edilmesi de önerilir (Pathé ve Mullen, 2002). Grup terapileri de mağdura izolasyon ve yabancılaşma duygusunu aşmasında yardımcı olabilir. Ayrıca taciz mağdurlarına danışmanlık yapılan kurumlardaki kişilerin tacizle ilgili önlemler konusunda bilgilendirilmesi gerekir.

### Sözde Mağdur Sendromu

Sözde mağdur sendromunun (false victimization syndrome) ayırıcında olmak özellikle danışmanlık için ayrılan kaynakların israf edilmesini, gerçek mağdurların inanılabilirliğine zarar vermesini ve suçsuz insanların zan altında bırakılmasını engelleyecektir. Literatürde beş farklı *sözde taciz mağduru* tipi belirlenmiştir (Bettermann, 2005):

*Kendini mağdur olarak gösteren tacizci*, hedefindeki bireyi gösterir; onun tarafından takip, taciz ve tehdit edildiği savında bulunur.

*Sanrı hastası*, sözde mağdurların büyük bir grubunu oluşturur ve çok çabuk fark edilir. Anlatımları çoğunlukla hayatın akışına terstir, örneğin kendisine karşı büyük bir komplo şebekesinin olağanüstü teknik donanımlarla faaliyette olduğunu dile getirebilir.

*Sabık mağdur*, daha önceki bir tacize uğrama öyküsünden sonra çok fazla hassaslaşmıştır ve uygun bir sosyal davranışı yanlış yorumlayabilir.

*Yapmacık mağdur* taciz mağduru olarak kabul edilmek için gerçekte olmayan fiziksel ve/ veya ruhsal semptomları gösterir. Bu mağdur rolünden duygusal beklentisi vardır.

*Mağdur taklitçisi*, maddi yardım ya da bir davada üstünlük elde edebilme gibi maddi kazanç nedenlerden dolayı mağdur rolü oynar.

### Tacizle Başa Çıkmada Temel Kurallar

Tacizi tamamıyla sonlandırmak her zaman olası değildir. Uzun soluklu bir süreçtir. Gerçi her vakayı ayrı, kişiye özel olarak ele almak gerekir. Tacizle başa çıkmada varsayılan bir reçete, yol haritası kimi zaman yarardan çok zarar getirebilir. Buna karşın taciz mağduruna yardımcı olabilecek bazı temel kurallar da yok değildir. Bu tedbirler her bir durum için stratejilerin geliştirmesinde temel bir işlev görmelidir (Hoffmann, 2002a; Hoffmann, 2002b).

**Tacizci ile ilişki kurmaktan sakınma:** Bu kural orta ve uzun vadede en etkili önlemlerden birisidir ve aynı zamanda en zor olanıdır da. Tacizciye herhangi bir şekilde görüşmek istemediğini açıkça söyleyip daha sonrasında da hiç tepki vermemek gerekir. Tekrarlanan gece telefonlarına öfkeli tepki istenilenin aksine neden olabilir, yani istenmeyen iletişim ve yakınlaşma çabalarını uzatabilir. Tacizci için bu hiç dikkate alınmamaktan daha iyidir, bu nedenle küfür gibi saldırgan tepkileri taciz davranışını besler. Eski eş söz konusu ise, birde ortak çocuk varsa ilişkiyi koparmak daha da zordur. Eski eşe acıma, aylar, hatta yıllar sonra artık rahat bir şekilde görüşebilme umudu taciz ve takibe de neden olabilir. Çok sık ayrılma ve bir araya gelme genelde şiddet eğilimine yol açan gerilim potansiyelini de içerir. Mağdurun sürekli iletişim kurmaktan sakınma gerekliliğini kavrayıp ve bunu eyleme

dönüştürmesi gerekir, belki bu sürekli olamayabilir. Doğrudan ilişkiyi koparmayı göze alamayan mağdura yardım etmek zor olabilir. Bu bağlamda tacizi ve-mağdur ancak uzman eşliğinde bir araya gelip tekrar yeniden ilişkinin düzelmesi için olanakların görüşülmesi gerekir (Hoffmann, 2003).

**Kendini görünmez yapma:** Bu ilk davranış kuralının devamıdır da aynı zamanda, tepkisiz kalınmayıp ayrıca karşılaşma durumları da ortadan kaldırılmış olunur. Burada karşılaşmanın gerçekleşmediği her gün, her hafta ve her ay uzun süreli olarak tacizcinin aleyhinedir. Tacizci eski eş ya da tanıdık çevresinden kendini görünmez yapmak sosyal alanda sınırlamaları da beraberinde getirecektir, artık belirli restoranlara, kahvelere, eş dost ziyaretlerine gidilemez.

**Dokümantasyon:** Taciz vakalarını ayrıntılı olarak kaydetmek gerekir. Bunun anlamı ise tacizcinin tüm iletişim girişimlerini kaydetmektir; ondan gelen mektupları, parmak izi vb. nedeniyle özel olarak paketlemek, e-mailleri silmemek, telefonları kaydetmek. Başka işe yarayacak bir yöntem ise bir taciz güncesi tutmaktır, burada her türlü taciz girişimi yer, zaman ve tanık belirterek kaydedilmelidir. Mahkeme açısından önemli delil olacaktır, ayrıca uzmanlar için de tacizin dinamiğini çözmelerinde iyi bir ipucu olabilir.

**Taciz olayının ilan edilmesi:** Bazı mağdurlar özellikle eski eş söz konusu ise utanır, bazen açıkça bu olayı duyurmak özel yaşamda ya da işyerinde avantajlı bir durum olabilir. Örneğin, mağdur çevresinden tacizcinin herhangi bir yerde ortaya çıkması durumunda haber vermelerini isteyebilir, böylece tacizcinin ne tür etkinlikler yaptığı hakkında belirli bir izlenim de edinmiş olur. Ayrıca tacizcinin mağdur hakkında işyeri ve çevresinde bilgi alması da engellenmiş olacaktır. Mağdur çevresini bu konuda bilgilendirdiğinde tacizcinin yıkıcı etkinliklerini de, yani saygınlığını gölgelemek isteyen davranışlarını da boşa çıkarmış olur.

Sonuç olarak takip, taciz, psikolojik terör ve fiziksel saldırı, tüm bunlar mağdurun yaşamını alt üst edebilir ve çok çeşitli sağlık sorunlarına neden olabilir. Bu nedenle tek boyutlu bir danışmanlık yeterli değildir. Daha çok çeşitli ve birbirini tamamlayan yardım olanakları, sığınma evlerinde, kliniklerde, terapi merkezlerinde, polis ve adliyede ulaşılabilir olmalıdır. Mağdurların desteklenmesi, özellikle tacizin neden olduğu depresyon, anksiyete, paranoya gibi psikolojik rahatsızlıklar düşünüldüğünde psikiyatri hemşirelerin de arasında yer aldığı farklı uzmanların işbirliğini zorunlu kılar. Ayrıca araştırmalar bireylerin % 11'nin hayatlarında en az bir kez tacize uğradığını gösteriyor. Ülkemizde bu konuda aile içi şiddet bağlamı dışında pek bir çalışma yoktur. Fakat gazetelerin üçüncü sayfa haberlerinde bu taciz şiddetinin çok dramatik bir boyutta olduğu görülebilir. Bu konuyla ilgili meslek örgütleri tarafından kamuoyu çalışmaları yapmak ve bununla ilgili

forumlara internet sayfalarında yer vermeleri farkındalık oluşturma açısından önemli olacaktır.

#### KAYNAKLAR

- Başaran, E. (2011). 'Bu durumda çok kadın var davamdan vazgeçmeyeceğim' *Hürriyet*. 21 Mart 2011; [http://www.hurriyet.com.tr/pazar/14161411\\_p.asp](http://www.hurriyet.com.tr/pazar/14161411_p.asp) (E.T: 13.10.2011)
- Becker, G. (2001). *Mut zur Angst. Wie Intuition uns vor Gewalt schützt*, Frankfurt/M.: Fischer; (The Gift of Fear, NewYork 1997), s. 270.
- Bettermann, J. (2005). *Falsche Stalking-Opfer? Das Falsche-Opfer-Syndrom in Fällen von Stalking*. Frankfurt a.M.
- Blaauw, E., Winkel, F. W., Arensman, E. et al. (2002). The toll of stalking: the relationship between features of stalking and psychopathology of victims. *Journal of Interpersonal Violence*; 17, p. 50–63
- Boon, J. and Sheridan, L. (2001). Stalker typologies: a law enforcement perspective. *J Threat Assessment*, 1 (2), p. 75–97.
- Budd, T. and Mattinson, J. (2000). *The extent and nature of stalking: Findings from the 1998 British Crime Survey*. Home Office Research, Development and Statistics Directorate. Home Office Research Study; 210.
- Danto, B. (2001). Minimizing potential threats and risks to stalking victims: Case management, security issues, and safety planning. In: *Davis JA (ed) Stalking crimes and victim protection*. CRC, Boca Raton, p. 283–297.
- Dressing, H. und Gass, P. (2005). *Stalking! Verfolgung, Bedrohung, Belästigung*. Bern: Huber-Verlag; 74f – 77.
- Dressing, H., Henn. F.A. and Gass, P. (2002). Stalking behaviour – an overview of the problem and a case report of male-to-male stalking during delusional disorder. *Psychopathology*, 35, p. 313–318.
- Galeazzi, G. M., Elkins, K. and Curci, P. (2005). The stalking of mental health professionals by patients. *Psychiatr Serv*, 56, p. 137-139.
- Hoffmann, J., Öszöz, F. und Voß, H. (2004). Erfahrungen von Stalking-Opfern mit der deutschen Polizei. in: *Polizei & Wissenschaft*, o.Jg., H.4, s. 41-53.
- Hoffmann, J. und Wondrak, I. (2005a). Psychische Belastung von Stalking-Opfern: Therapie und Beratung. In: *Freiburger Interventionsprojekt gegen Häusliche Gewalt (Hrsg) Stalking und Häusliche Gewalt–Interdisziplinäre Aspekte und Interventionsmöglichkeiten*. Eigenverlag, Freiburg, s. 61–66
- Hoffmann, J. und Wondrak, I. (2005b). Stalking und Häusliche Gewalt. In: *Freiburger Interventionsprojekt gegen Häusliche Gewalt (Hrsg) Stalking und Häusliche Gewalt – Interdisziplinäre Aspekte und Interventionsmöglichkeiten*. Eigenverlag, Freiburg, s. 13–22.
- Hoffmann, J. (2002a). Star-Stalker: Prominente als Objekt der Obsession, in: *Ullrich, Wolfgang / Schirdewahn, Sabine (Hg.): Stars. Annäherung an ein Phänomen*. Frankfurt/M.: Fischer, s. 181-203.
- Hoffmann, J. (2002a). Risiko-Analyse und das Management von Stalking-Fällen. in: *Polizei & Wissenschaft*, o.Jg., H.4, s. 35-44.
- Hoffmann, J. (2006). *Stalking*. Heidelberg: Springer.



- Hoffmann, J. (2003). Stalking. Polizeiliche Intervention und Krisenmanagement. in: *Kriminalistik*, Jg. 57, H.12, s. 726-731.
- Jason, L. A., Reichler, A., Easton, J., Neal, A. and Wilson, M. (1984). Female harassment after ending a relationship: a preliminary study. *Alternative Lifestyles* 6 (4), p. 259–269.
- Kropp, R.P., Hart, S.D., Lyon, D.R. (2002). Risk assessment of stalkers: Some problems and possible solutions. *Criminal Justice and Behavior*, 29, p. 590-616.
- Kühner, C. und Weiß, M. (2005). Gesundheitliche Folgen und Möglichkeiten der Therapie für Stalking-Opfer. In: *Dressing H, Gass P (Hrsg) Stalking! Verfolgung, Bedrohung, Belästigung*. Huber, Bern, s. 79-100.
- Mechanic, M. B. (2002). Stalking victimization. Clinical implications for assessment and intervention. In: *Davis, K.E., Hanson Frieze, I., Maiuro, R.D. (eds) Stalking. Perspectives on victims and perpetrators*. Springer, New York, p. 31-61.
- Meloy, J. R. (1996). Stalking (obsessional following): a review of some preliminary studies. *Agression and Violent behaviour*, 1, p. 147-162.
- Mullen, P. and MacKenzie, R. (2004). Assessing and Managing Risk in Stalking Situations, in: *Bettermann, Julia / Feenders, Moetje (Hg.): Stalking – Möglichkeiten und Grenzen der Intervention*. Frankfurt/M.: Verlag für Polizeiwissenschaft. p. 51-74.
- Mullen, P., Pathé, M., Purcell, R. and Stewart, G. (1999). Study of stalkers. *Am J Psychiatry*; 156, p. 1244–1249.
- Pathé, M., Mullen, P. and Purcell, R. (2002). Patients who stalk doctors: their motives and management. *Med J Australia* 176 (7), p. 335–338.
- Pathé, M. and Mullen, P. (1997). The impact of stalkers on their victims. *Br J Psychiatry*, 170, p. 12–17.
- Pathé, M. and Mullen, P. (2002). The victim of stalking. In: *Boon J Sheridan L (eds) Stalking and psychosexual obsession*. Wiley, Chichester, p. 1–22.
- Purcell, R., Pathé, M. and Mullen, P. (2002). The prevalence and nature of stalking in the Australian community. *Aust NZ J Psychiatry*, 36, p. 114–120.
- Purcell, R. and Powell, M. B. (2005). Clients who stalk psychologists: prevalence, methods, and motives. *Prof Psychol Res Practice*; 36, p. 537 – 543.
- Sheridan, L. and Blaauw, E. (2004). Characteristics of false stalking reports. *Criminal Justice and Behavior*, 3 (1), p. 55–72.
- Sheridan, L. and Blaauw, E. (2002). Stalker typologies and intervention strategies In: *Vofß, H., Hoffmann, J. Themenheft Stalking. Polizei und Wissenschaft*, 4; p. 15–25.
- Sheridan, L. P., Blaauw, E. and Davies, G. M. (2003). Stalking: knowns and unknowns. *Trauma Violence and Abuse*, 4, p. 148-162.
- Spitzberg, B.H. (2002). The tactical topography of stalking victimization and management. *Trauma Violence & Abuse*, 3, p. 261–288.
- Tjaden, P. and Thoennes, N. (2000). Full report of the prevalence, incidence, and consequences of violence against women. *US Department of Justice*, Washington DC 1997.
- Tjaden, P. and Thoennes, N. (1997). *Stalking in America: findings from the National Violence against Women Survey*. Denver: Center for Policy Research, 1997.

- Voß, H. (2004). Zur Psychologie des Stalking. in: *Kerner, H.-J. / Marks, E. (Hg.): Internetkommunikation. Deutscher Präventionstag.* Hannover. [http://www.praeventionstag.de/content/9\\_praev/doku/Voß/index\\_9\\_Voß.html](http://www.praeventionstag.de/content/9_praev/doku/Voß/index_9_Voß.html) (E.T: 05.09.2011)
- Voß, H. G., Hoffmann, J. und Wondrak, I. (2006). *Stalking in Deutschland – aus Sicht der Betroff-enen und Verfolger: Weißer Ringe.* V. Mainz. 1st edition. Mainz, Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft.
- Westrup, D. (1998). Applying functional analysis to stalking behavior. In: *Meloy, J.R. (ed) The psychology of stalking.* Academic Press, San Diego, p. 275-294.
- Wondrak, I. (2004). Auswirkungen von Stalking aus Sicht der Betroffenen, in: *Bettermann, J., Feenders, M. (Hg.). Stalking – Möglichkeiten und Grenzen der Intervention.* Frankfurt/M.: Verlag für polizeiwissenschaft, s. 21-35.
- Zona, M. A., Sharma, K. K. and Lane, J. (1993). A comparative study of erotomanic and obsessional subjects in a forensicsample. *J Forensic Sciences*, 38 (4), p. 884–903.